

Plesovi u klavirskoj literaturi

Erjavac, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2014

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, The Academy of Arts Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:134:596482>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
STUDIJ KLAVIRA

IVANA ERJAVAC

PLESOVI U KLAVIRSKOJ LITERATURI

DIPLOMSKI RAD

Osijek, godina 2014.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
STUDIJ KLAVIRA

IVANA ERJAVAC

PLESOVI U KLAVIRSKOJ LITERATURI

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc.art. Konstantin Krasnitski

Komentor: mr.art. Renata Karša, viši predavač

Osijek, godina 2014.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Frédéric Chopin, Četiri mazurke op.33.....	2
2.1. Biografija.....	2
2.2. Mazurka.....	3
2.3. F. Chopin, Mazurka op.33 br.1.....	4
2.4. F. Chopin, Mazurka op.33 br.2.....	6
2.5. F. Chopin, Mazurka op.33 br.3.....	8
2.6. F. Chopin, Mazurka op.33 br.4.....	9
3. Edvard Grieg, Holberg suita, op.40.....	11
3.1. Biografija.....	11
3.2. Holberg suita, op.40.....	12
3.2.1. Prelude.....	12
3.2.2. Sarabande.....	13
3.2.3. Gavotte.....	14
3.2.4. Air.....	15
3.2.5. Rigaudon.....	17
4. Boris Papandopulo.....	18
4.1. Biografija.....	18
4.2. Contradanza.....	20
5. César Franck, Danse lente.....	23
5.1. Biografija.....	23
5.2. Danse lente.....	24
6. Zaključak.....	26
7. Popis literature.....	27

1. Uvod

Ovaj rad sadrži kratke osvrtne i analizu na odabrani dio opusa F. Chopina, E. Griega, B. Papandopula i C. Francka koji čini program diplomskog koncerta. Chopinove mazurke donose nam duh tadašnjeg vremena, stilizaciju narodnog blaga koje je Chopin nosio uvijek sa sobom upravo kroz svoja djela posvećena narodnim plesovima. U njima se očituje i sve novo što Chopin donio, bogatstvo harmonije, karakterističnu upotrebu tempa rubata i pjevnost. Kroz Griegovu Holberg suitu prisjećamo se starih plesnih formi koje je skladatelj obradio u neoklasičnom stilu. Svaki stavak donosi ljepotu izražaja, bogatu dinamiku i jedan poseban svijet koji je Grieg stvorio ovim djelom. U Contradanzi, opet se dotičemo jednog starog plesa zamišljenog i skladanog kroz moderniju harmoniju. Papandopulo je od jedne jednostavne i zanimljive melodije skladao kompoziciju koristeći mnogo mogućnosti klavira, i dajući nam mogućnost usporedbe sa drugim instrumentima. Polagani Danse lente donosi novu boju, smirenost i toplinu. Svaka kompozicija donosi i prikazuje duh vremena u kojoj je skladana, a ujedno se upoznajemo sa starim i stiliziranim plesovima kroz različite stilove i različite zemlje.

2. Frédéric Chopin, Četiri mazurke op.33

2.1. Biografija

Frédéric Chopin rodio se 1810. godine u mjestu Żelazowa Wola, nedaleko Varšave. Majka mu je bila Poljakinja, a otac francuski doseljenik, nastavnik francuskog jezika. Već u ranom djetinjstvu Chopin je pokazao sklonost glazbi, a sa sedam godina napisao je svoju prvu polonezu. U osmoj godini nastupao je javno kao pijanist, izazivajući veliko oduševljenje. Nakon tri godine školovanja u Varšavi, koncertne turneje u Beču, skladanih djela većeg opsega, u njemu se sve jače pokazuje težnja za novim koncertnim turnejama. 1830. godine Chopin opet napušta Varšavu, ne sluteći kako se više neće vratiti u domovinu. Njegovi prijatelji kao da su to predosjećali pa su mu pri odlasku poklonili srebrni pokal i u njemu grudu poljske zemlje. Stigavši u Pariz stupa u tijesnu vezu s umjetničkim krugovima. Uskoro postaje veoma popularan u pariškim salonima koji se podjednako dive njegovu sviranju, njegovim skladbama i njegovoj pojavi. Mnogo vremena je trošio u davanje privatnih satova što je nepovoljno utjecalo na njegovo zdravlje. U veljači 1848. priredio je svoj posljednji koncert u Parizu. Zatim odlazi u London i Škotsku, gdje je stalni gost tamošnje aristokracije. Neprikladna klima i napor snažno utječu na njegov veoma oslabjeli organizam i on se vraća u Pariz, gdje provodi posljednje mjesece svog života. Umro je 1849.

Kao umjetnik Chopin je jedinstvena pojava u povijesti europske glazbe. U svojim djelima često govori jezikom svoga naroda. On je zapravo prvi poljski skladatelj koji je, ne služeći se citatima iz folkloru, ali vođen dubokom ljubavlju prema narodu i njegovu stvaranju, umio pisati glazbu koja se snažno povezuje uz narodne tradicije i crpi veliko bogatstvo narodnog stvaralaštva.

Djela za klavir:

58 mazurki, 16 poloneza, 17 valcera, 19 nokturna, 25 preludija, 27 etida, 4 scherza, 4 impromptua, 4 balade, 3 ronda, 3 sonate, nekoliko skladbi u obliku teme s varijacijama, 2 koncerta za klavir i orkestar (u e-molu i f-molu), te više pojedinačnih djela (Fantazije, Uspavanka, Barkarola, Tarantella, Bolero i dr.)

2.2. Mazurka

Mazurka je ples poljskog porijekla. Ima sličnosti sa valcerom zbog trodobne mjere i pratnje u dionici lijeve ruke. Razlikuje se od valcera zbog umjerenijeg tempa, oštrijih i energičnijih ritmova. Česti su naglasci na drugu i treću dobu. U umjetničku glazbu mazurku je donio upravo Chopin, dajući joj poletan, vedar, a ponekad i sanjalački i elegičan karakter. Njegovih 58 mazurki sadrže mnoštvo ritmičkih i harmonijskih zanimljivosti. Osnovna im je najčešće oblik trodijelne ili složene pjesme.

„Chopinove mazurke se izrazom značajno razlikuju od poloneza. Posve su drugačijeg karaktera. To je drugi svijet u kojem su bogat i snažan kolorit zamijenile delikatne, blijede i promjenjive nijanse. U velikom broju njegovih mazurki vlada krajnja raznolikost tema i impresija. Neke se isprepliću sa odjecima ostruga; no u većini se prije svega može razabrati neprimjetan šušanj vela i koprena pod laganim dahom plesa; mahanje lepeza, cilik zlata i dijamanta. Neke kao da oslikavaju smioni užitak protkan tjeskobom, ples uoči bitke; kroz plesni ritam kao da se čuju uzdasi i nesvjestice rastanaka čije suza ostaju skrivene. Sve njegove skladbe bi se trebale svirati s onim naglašenim prozodičnim kolebanjem, čiju je tajnu teško uhvatiti, ako čovjek nije često slušao njegovu izvedbu.“¹

¹ Liszt F. (2011) Chopin. Zagreb. Biblioteka u prvom licu; 75, 86, 87 i 89 str.

2.3. F. Chopin, Mazurka op.33 br.1

Tonalitet: gis-mol

Mjera: $\frac{3}{4}$

Tempo: Mesto

Mazurka je posvećena Contessini Mostowskoj, izdana 1838. godine. Napisana je u trodijelnom obliku A B A. Osim što mazurka započinje pjevnom melodijom u gornjem glasu dionice desne ruke koji je i zvukovno-dinamički najizražajniji u cijeloj mazurci. Ostali glasovi čine harmonijsku pratnju.

U B dijelu se iz tempa mesto te određene suzdržanosti i u dinamičkom smislu A dijela prelazi u *con anima* i *appassionato* te na kraju tog dijela *tranquillo* prije ponovnog doslovnog ponavljanja A dijela. Zbog skromnog opsega prvog plesa agogičke promjene bi trebale ostati u okvirima tempa. Zbog promjene tonaliteta iz gis-mola u H-dur, mijenja se i sam ugođaj i boja.

Karakterističan je punktirani ritam koji dobiva na odrješitosti na način da šesnaestinka uvijek gravitira teškom dijelu sljedeće dobe.

U srednjem dijelu bi nas dionica lijeve ruke u kojoj je naglašen bas na tešku dobu mogla navesti na karakter valcera da dionica desne ruke akcentom na drugu ili treću dobu i ritmom (duže trajanje se poklapa sa akcentuacijom) tako jasno ne odražava karakter mazurke.

2.4. F.Chopin, Mazurka op.33 br.2

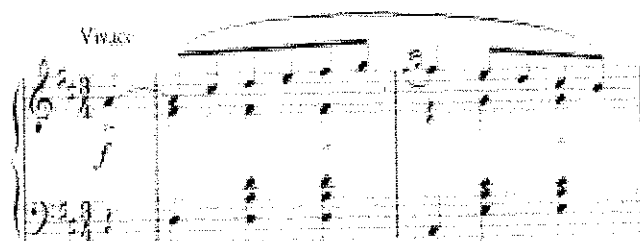
Tonalitet: D-dur

Mjera: $\frac{3}{4}$

Tempo: Vivace

Mazurka je napisana u trodijelnom obliku A B A sa codom. A dio je sastavljen od 6 malih perioda, a unutar toga dijela je modulacija iz D-dura u A-dur. U dionici lijeve ruke je naglašen bas na tešku dobu dok druga i treća donose akordičku pratnju. U dionici desne ruke je čest naglasak na treću dobu.

Mazurka je vrlo pokretljiva zahvaljujući dionici desne ruke koja donosi kretanje u osminkama, uz pojedine izmijene sa triolama te ukrasom koji se uvijek nalazi u prvom taktu svake male periode. Ukas izvodim „na dobu“ tj. početni ton praltrilera zajedno sa basom. Svaka mala perioda donosi kontrastnu dinamiku na sljedeći način: *f*, *pp*, *f*, *pp*, *ff*, *pp*, a uz to se na adekvatan način mijenja i pedalizacija (*ff* – sinkopirani pedal, *pp* – ritmički kraći pedal, *f* – ritmički duži pedal).

U B dijelu se prelazi iz D-dura u B-dur. B dio donosi novi sadržaj u 16 taktova. U prva četiri takta nalazi se pjevna melodija u dionici desne ruke, a zatim se prelazi u ritmični niz akorada u sljedeća četiri takta, nakon čega slijedi ponavljanje istog u tonalitetu Des-dura.

[illegible]

Novi dio donosi 8 dvotaktnih fraza i karakterističan je po ritmu triola (za razliku od punktiranog ritma u prethodnom dijelu) i izmjeni akcenata na drugu i treću dobu. Zbog dužine samog odsjeka unutar zadane *forte* dinamike služim se i dinamičkim nijansiranjem.

Nakon toga slijedi doslovno ponavljanje A dijela sa *codom* u kojoj nailazimo na *accelerando*, a zatim *smorzando* do završetka u višem registru. U *codi* nailazimo na četiri različita glasa, u dionici svake ruke po dva. Srednji glasovi se kreću i tako sami privlače pažnju slušatelja zbog čega se trudim istaknuti polovinke s točkom u gornjem glasu. Donji glas donosi repetiranje pedalnog tona d. U *codi* namjerno ne koristim desni pedal zbog kontrastne boje cijelog dijela, a i iz istog razloga se služim lijevim pedalom.

The image shows a musical score for the piece 'L'Espresso' by Franz Liszt, Op. 28, No. 15. The score is written for piano and is in D major and 2/4 time. It consists of two systems of music, each with a repeat sign at the beginning. The first system includes a tempo marking 'accelerando' and the second system includes a tempo marking 'smorzando'. The score is written in a standard musical notation with a treble and bass staff. The right hand plays a melody with triplets and sixteenth notes, while the left hand plays a bass line with chords and single notes. The score is divided into two systems, each with a repeat sign at the beginning.

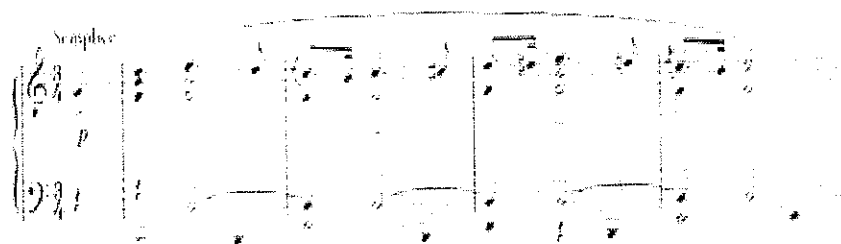
2.5. F. Chopin, Mazurka op.33 br.3

Tonalitet: C-dur

Mjera: $\frac{3}{4}$

Tempo: Semplice e triste

Mazurka je napisana u trodijelnom obliku A B A. A dio započinje predtaktom koji vodi na prvu dobu u sljedeći takt. Dionice lijeve i desne ruke se isprepliću u unutarnjim glasovima sa akcentom na drugu dobu. Gornji glas u dionici desne ruke donosi melodiju sa karakterističnim dužim i kraćim punktiranim ritmom i ukrasima. Agogičke slobode dolaze povremeno na početke i krajeve četverotaktnih fraza.

B dio se razlikuje od prvog prije svega zbog modulacije u As-dur te zbog dionice lijeve ruke koja je napisana kao i u mazurki prije, bas ton na prvu dobu i akordi na drugu i treću dobu. U dionici desne ruke se nalazi melodiozna linija koja se iz jednog tona razvija kroz sekste i terce sa bogatim harmonijama. Dinamiku možemo rasporediti po kretanju dionice desne ruke gdje uzlazno kretanje melodije podrazumijeva *crescendo*, no naročito je interesantno vrhunac fraze istaknuti *piano* dinamikom.

Zadnji A dio je doslovno ponavljanje prvog dijela i u karakteru i tonalitetu.

2.6. F.Chopin, Mazurka op.33 br.4

Tonalitet: h-mol

Mjera: $\frac{3}{4}$

Tempo: Mesto

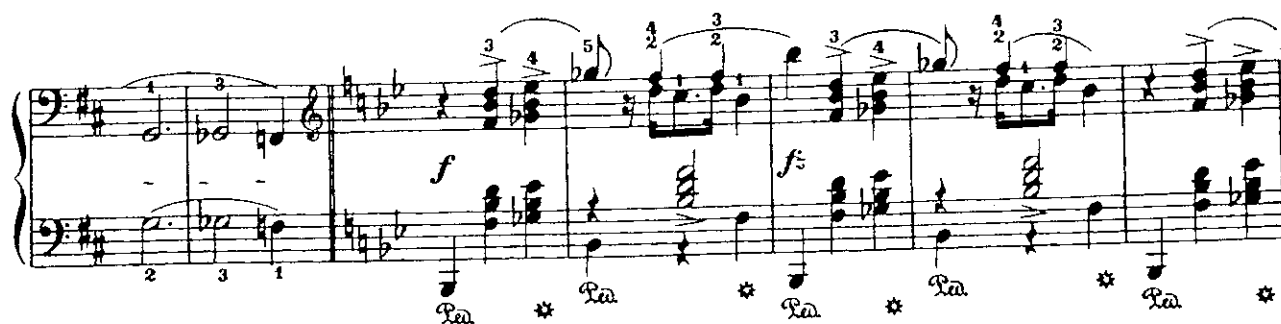
U ovoj mazurki možemo primjetiti jednu karakterističnu temu koja se provlači kroz cijelu minijaturu uz pojedine druge dijelove što podsjeća na formu ronda. Tema po ugođaju bi se mogla opisati kao sjetna, melankolična i arhaična.

Nakon teme slijedi promjena karaktera kojoj pridonosi basov ton u dionici lijeve ruke te melodija u kombinaciji dionica obje ruke u intervalu terce sa ukrasom. Za bolju predodžbu u ovom prijelaznom dijelu možemo zamisliti zvuk gajdi. Nakon toga slijedi reminiscencija na temu.

U sljedeću epizodu uvodi nas prohod g-ges-f u *crescendu* nakon kojeg slijedi modulacija u B-dur što rezultira promjenom ugođaja. Bas ton u dionici lijeve ruke pravilno mijenja registre (velika i duboka oktava) dok su dva paralelna akorda u četvrtinkama sa naglascima uvijek u istom, srednjem registru (mala i prva oktava). Nakon toga slijedi ritmička punktirana figura u dionici desne ruke u višem registru. Ova raznolikost pruža veće mogućnosti u kreiranju različitih boja.

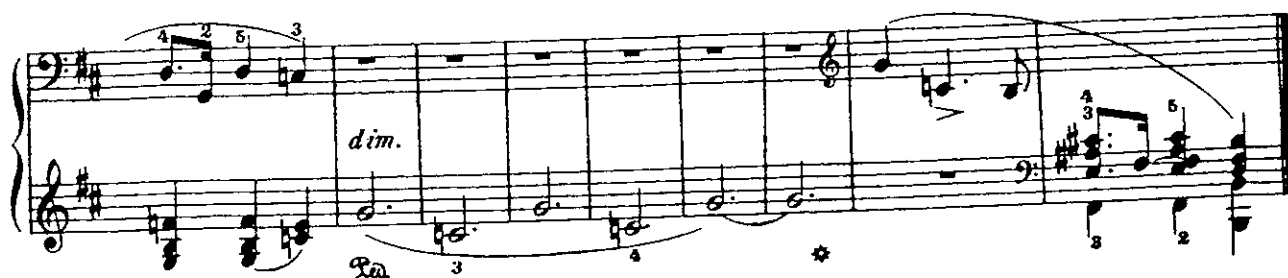
Ponovno slijedi glavna tema (h-mol) koja se doslovno ponavlja. Na kraju toga dijela koji je prvi put završio sa tonom d u dionici lijeve ruke, sada završava tonom fis te nas uvodi u novi, pjevni dio, u H-duru. Sastavljen je od četverotaktnih fraza u kojima se melodija nalazi u dionici desne ruke, dok se u dionici lijeve ruke nalazi harmonijska pratnja. Postoji opasnost da se prečestim naglascima naruši jedinstvo četverotaktnih fraza pa sam u ovom dijelu naročito oprezna pri dinamičkom nijansiranju (*crescendo i decrescendo*).

Prethodni dio nas uvodi u novi dio kojeg najviše karakteriziran punktirani ritam te skokovi u dionicama obje ruke što podsjeća na razgovor. U oktavama i ostalim dvohvatima ističe se gornji glas.

Prije samog kraja dionica lijeve ruke iznosi melodiju koju smo čuli u prethodnom dijelu. Ovdje zamišljam zvuk violončela u svrhu izrazitije tonske obojenosti. Nakon toga slijedi ponavljanje teme i kratka coda na kraju u kojoj interval kvinte i registar podsjećaju na zvuk horne.

3. E. Grieg, Holberg suita, op.40

3.1. Biografija

Edvard Grieg rođen je 1843. Godine u Bergenu gdje je i umro 1907.godine. Odrastao je u glazbenoj obitelji, a osnovne glazbenog obrazovanja dobio je od svoje majke Gesine već od šeste godine svog života. Njegov brzi uspon učinio ga je ključnom ličnošću u norveškom nacionalnom preporodu. Opsežno je učio u Europi gdje je stupio u kontakt s Lisztom, koji je velikodušno poticao mladog umjetnika, ali se istakao tek po povratku u Norvešku. U ranim je godinama njegovao velike oblike dok su kasnija klavirska djela i pjesme koje čine glavninu njegova stvaralaštva u minijaturnom obliku. Premda u njima postoje modalne pasaže i tragovi narodnih pjesama, njihov zvuk ne možemo nazvati isključivo norveškim, ali Griega prepoznamo po određenim melodijskim zamislima koje se ponavljaju u različitim oblicima. Njegova biografija kao i njegova glazba otkrivaju toplu osobu čija se prvobitna želja da osvoji svijet na juriš brzo vratila u mnogo skromnije okvire.

Djela za klavir:

Sonata u e-molu, op.7; Koncert za klavir i orkestar u a-molu, op.16; Četiri norveška plesa za klavir četveroručno op.35; Holberg suita, op.40; Četiri simfonijska plesa za klavir, op.64; Lirski komadi...

3.2. Holberg suite, op.40

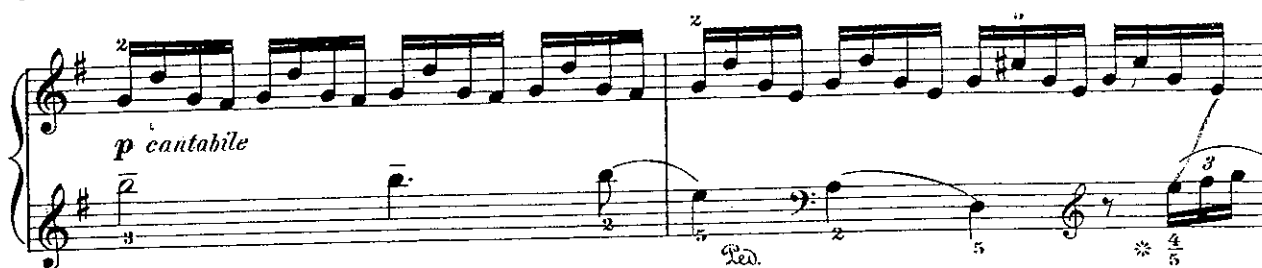
Suita je napisana 1884. godine u čast 200. obljetnice rođenja dansko-norveškog pisca Ludviga Holberga. Barun od Holberga bio je pisac, esejist, filozof i povjesničar rođen u Bergenu u Norveškoj, a većinu života proveo u Danskoj. Suita je bazirana na plesnim formama 18.stoljeća. Originalno je napisana za klavir, a godinu dana kasnije i za gudački orkestar.

3. 2. 1. Prelude

Ovaj stavak predstavlja uvodni stavak u suitu, kao što je to bila karakteristika i u baroknim suitama. Preludij je karakterističan zbog figuracija u šesnaestinkama naizmjenično u dionicama lijeve i desne ruke. U uvodnom dijelu stavka dionica lijeve ruke donosi oktave koje daju stabilnost i čvrstinu te podržavaju dionicu desne ruke i čine temelj za bogati pedal.

Sljedeći dio donosi u dionici lijeve ruke melodiju u drugoj oktavi i odgovor na nju maloj oktavi što predstavlja svojevrsni dijalog pri čemu dolazi i do križanja ruku dok dionica desne ruke kontinuirano u šesnaestinkama stvara podlogu dionici lijeve ruke što se ponavlja i na samom kraju preludija samo u tonalitetu G-dura. Melodija koju donosi lijeva ruka je vrlo jednostavna, izrazito pjevna, a kreće se u sekvenci.

Vrlo važno je postići izjednačenost šesnaestinki u čemu mogu pomoći različite predvježbe u početnim fazama vježbanja, a i kasnijim radi postizanja bržeg tempa (ponavljanje parova šesnaestinki, sažimanje u akorde, sa zaustavljanjem na teški dio dobe...)

Karakter cijelog stavka je svečan, a dinamički raspon opsežan (od *pp* do *ff*).

3.2.2. Sarabande

Sarabande je ples koji potječe iz Španjolske. Pretežno je homofon sa širokom melodijskom linijom, a katkada i ukrašen ornamentikom. Karakterističan je zastoј na drugom dijelu takta što možemo uočiti i u ovoj sarabandi.

Ovaj stavak donosi mirnoću i ekspresivnost. U dionicama obje ruke se nalaze po dva glasa organizirana u dvotaktne fraze što treba imati na umu pri dinamičkom nijansiranju.

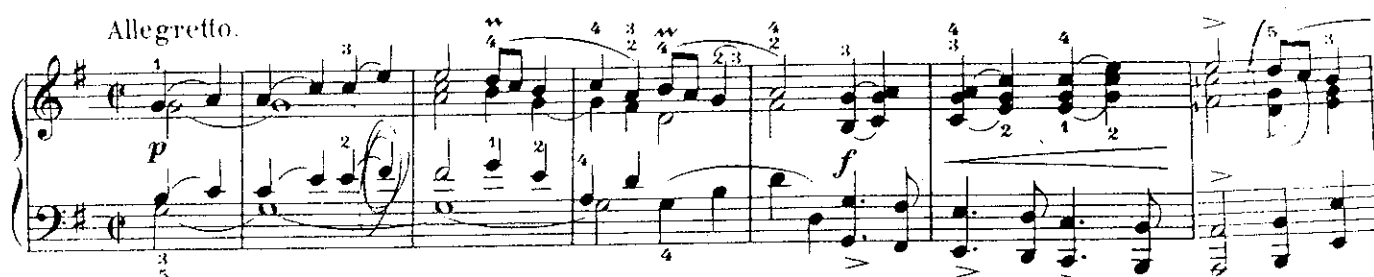
U drugom dijelu stavka oznaka *poco piu mosso* podrazumijeva pokretljiviji tempo. Karakteristični su punktirani ritam i sinkopa koje treba adekvatno akcentuirati. Nakon pokretljivijeg drugog dijela vraćamo se u početni tempo sa sličnom motivičkom građom, ali u različitim harmonijskim funkcijama što utječe na vođenje dinamike.

3.2.3. Gavotte

„Gavotte je izvorno bila francuski seljački ples koji se tijekom 16.stoljeća plesao i u dvorskim krugovima, zbog čega je s vremenom postala glazbeno profinjena. Gavota se još i danas pleše u nekim krajevima Francuske. Njezina je značajka umjerena veselost, veselje koje nikad ne gubi samovladanje. Njezin uzmah iz dviju četvrtinki obuzdava svaki suviše žustri nastup.“²

Gavotta započinje uzmahom dviju četvrtinki u gornjem glasu dionice desne ruke što je vrlo karakteristično za cijeli stavak. Važno je postići odmjerenost u karakteru. Naslijede baroknog stila možemo zamijetiti osim u naslovu plesa i u dinamičkoj strukturi, terasastoj dinamici, koja se po odjeljcima mijenja iz *forte* u *piano*, a unutar dinamike sadrže nijansiranja (*crescendo* i *decrescendo*). Na samom kraju kao podsjetnik na početne motive u četvrtinkama se nižu široko postavljeni akordi u dionici desne ruke i oktave u dionici lijeve ruke koje treba izvoditi *pesante* što daje određenu težinu i svečani karakter te u *ritardandu* najavljuje kraj toga dijela.

Nakon Gavotte slijedi Musette koji se izvodi u nešto bržem tempu, *poco piu mosso* i u tonalitetu C-dura karakterno i ugodajem različitiji od Gavotte. Musette je napisan u formi A B A sa repeticijskim prvim i drugim dijelom. Posebna značajka ovog plesa je dugi pedalni ton koji oponaša ton basove svirale na gajdama. Musette je plesna skladba pastoralnog ugodaja u dvodobnoj ili trodobnoj mjeri, a naziv je dobila od istoimenoga glazbala na kojem se u početku izvodila.

² N. Harnoncourt (2008) Glazba kao govor zvuka. Zagreb; 193.str.

3.2.4. Air

U 16. stoljeću su se u Francuskoj i Engleskoj ozbiljne popijevke s homofonom instrumentalnom pratnjom nazivale air. Iz njih se u Engleskoj razvila posebna vrsta instrumentalnih djela koja su kasnije uvrštavana u plesne suite.

Ovaj stavak započinje u g-molu što nakon dura rezultira i promjenom ugođaja i boje. Puls je povjeren akordima u osminkama, naizmjenično u dionicama lijeve ili desne ruke koji obogaćuju stavak različitim harmonijskim progresijama. Pjevna i duga melodija se najčešće nalazi u gornjem glasu dionice desne ruke. Ugođaj stavka odiše mirnoćom, jednostavnošću izraza koji se dinamički gradi.

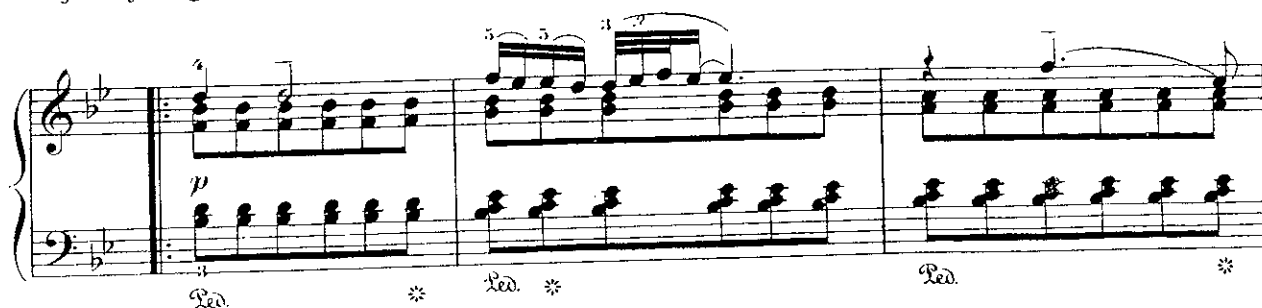
Andante religioso.

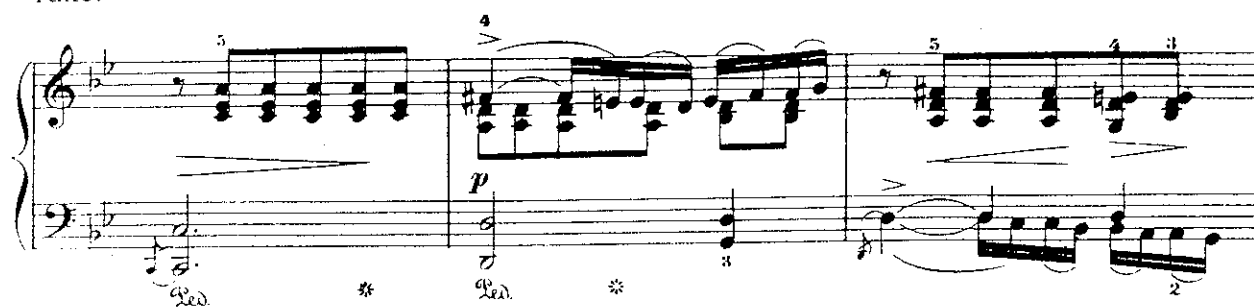
Tempo stavka bi trebao biti nešto pokretljiviji zbog uspješnijeg fraziranja. Kraće notne vrijednosti u melodijskoj liniji trebalo bi razgovijetno izgovoriti što se postiže odgovarajućom agogikom i inače karakterističnom za mirnije stavke.

Drugi dio stavka započinje u B-duru koji donosi svijetlu boju. U gornjem glasu dionice desne ruke su novost motivi parova šesnaestinki označenih lukom što podrazumijeva adekvatnu akcentuaciju (teška - laka). Nizanje harmonijskih progresija, a pogotovo prohodima u najdubljem glasu stvara se posebna napetost koja vodi do *fortissima* i vrhuncu toga dijela.

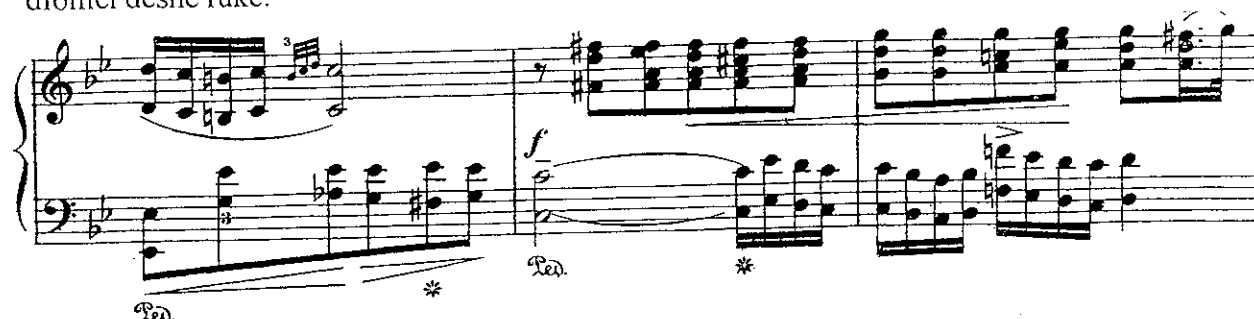
Nakon njega slijedi smirenje i prijelaz u D-dur te razgovor među dionicama desne i lijeve ruke.

U posljednjem dijelu uz *arpeggia* u dionici lijeve ruke prepoznamo melodiju koja se provlači tokom cijelog stavka. Ovdje se može zamijetiti kako se ona tokom cijelog stavka harmonijski i dinamički obogaćivala i prelazila iz dionice u dionicu.

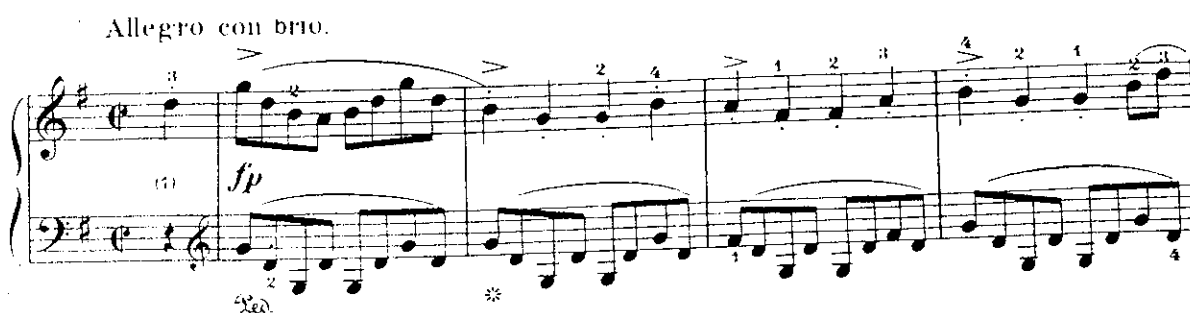
Kraj stavka završava melodijom u oktavama u dionici lijeve ruke sa bogatim harmonijama u dionici desne ruke.

3.2.5. Rigaudon

Rigaudon je vedar i brz društveni ples, provansalskog podrijetla, u dvodijelnoj mjeri. Raširen je u Francuskoj i Engleskoj u 17. i 18. stoljeću. Ovaj stavak karakterizira pokretljivost i ritmičnost te učestali naglasci na teški dio prve dobe. U drugom dijelu je karakteristična imitacija dionica lijeve i desne ruke.

A dio je vrlo pokretljiv (protok osminki) pri čemu treba paziti na održavanje istog tempa. Nakon tog dijela koji završava u nizanju oktava u dionicama lijeve i desne ruke sa malim usporenjem i vraćanjem u zadnjem taktu u *a tempo* slijedi Trio.

Zbog prevladavanja duljih notnih vrijednosti (četvrtinki i polovinki) Trio sugerira mirniji tempo, a zbog promjene tonaliteta donosi novu boju i ugođaj. Također je interesantan veliki dinamički raspon koji stavak u sebi sadrži (od *pp* do *ff*).

4. Boris Papandopulo

4.1. Biografija

Boris Papandopulo rođen je 25. veljače 1906. godine u Honnefu na Rajni, malom njemačkom gradiću kraj Bonna. Uz majku Maju Strozzi, proslavljenu koncertnu i opernu pjevačicu europske reputacije, rano je došao u doticaj sa glazbom. Brzo sazrijevajući kao kompozitor pod vodstvom Blagoja Berse na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i kao dirigent u klasi Dirka Focka na Konzervatoriju u Beču, spremio se na dvojaku umjetničku djelatnost kojoj je ostao vjeran do kraja života.

Umjetničku karijeru započeo je već kao student 1924. godine kada je nastupio kao dirigent Grgoševićeve „Žetve“ i svojih *Svatovskih pjesama*, zbornog ciklusa koji se još i danas često izvodi. Uskoro se tom opusu pridružuju i drugi njegovi opusi. Po završetku studija preuzeo je vodstvo pjevačkog društva „Kolo“ u Zagrebu, a zatim i društvenog orkestra Hrvatskog glazbenog zavoda. Tri godine djelovao je u Splitu, a zatim se ponovno vraća u Zagreb kao zborovoda „Kola“ da bi zatim postao dirigent opere i simfonijskog orkestra. Istovremeno nastavlja sa živom kompozitorskom aktivnošću. 1946. godine odlazi u Rijeku kako bi svojim umjetničkim djelovanjem podigao novoosnovanu operu na visoki umjetnički nivo. Djelovao je i u sarajevskoj operi.

Papandopulo je u svojem skladateljskom radu uglavnom slijedio nacionalnu liniju, no i u nekim njegovim djelima ima svjesnog udaljavanja od toga smjera. Kao umjetnik, čiji se stvaralački proces odvija spontano i lako, kao majstor kompozicijske tehnike, a naročito instrumentacije. Papandopulo je u svojim djelima sintetizirao utjecaje suvremene europske glazbe iz razdoblja između dva rata s karakterističnim ritmičko-melodijskim elementima naše narodne glazbe.

U svojem golemom opusu koji broji preko dvije stotine djela, Papandopulo se dotakao svih glazbenih vrsta, počevši od solo pjesama i zborova, preko instrumentalnih, komornih, koncertantnih i simfonijskih radova do baleta, opere, oratorija, kantate, filmske i scenske glazbe. Na svim tim područjima on je ostvario dostignuća koja spadaju u reprezentativna djela

našeg glazbenog stvaralaštva, i to ne samo zbog iskrenog umjetničkog djelovanja i originalne invencije, nego i zbog besprijekornog kompozicijsko-tehničkog oblikovanja koje mjestimice poprima virtuoзна obilježja. Umro je u Zagrebu 16.listopada 1991. Godine.³

Djela za klavir:

Osam studija za klavir; Sonatina za klavir; Contradanza op.21; Mali koncert za klavir; Drugi koncert za glasovir i gudački orkestar; Introduzione, Arioso e Danza za violončelo i glasovir op.78; Scherzo fantastico; 10 impresija po jednu minutu trajanja; Vodenica

³ Kovačević, K. (1960) Kompozitori i njihova djela. Zagreb: Naprijed. 368-360.str.

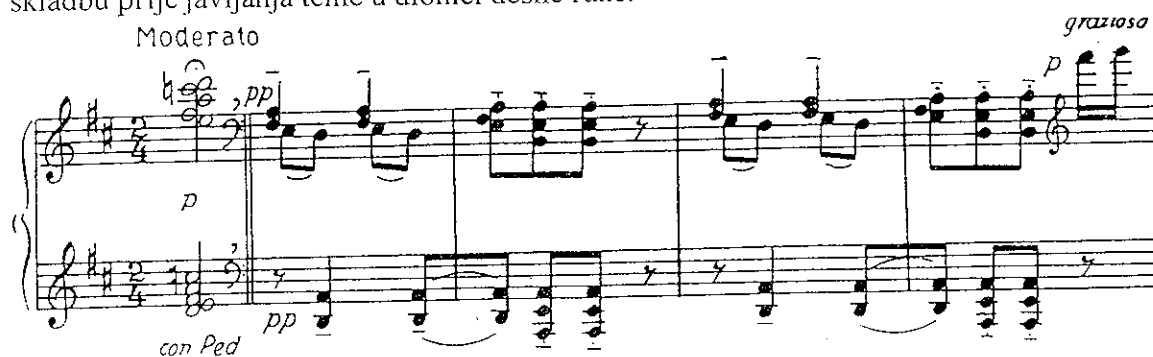
4.2. Contradanza

Contradanza je stari dubrovački ples, no porijeklo vuče još iz Engleske, *anglaise*, *contredanse*, *countrydance*.

Papandopulo je ovaj ples obradio za klavir. Skladba je nastala 1933. godine. Karakteristične su dvije melodije ili teme koje se provlače kroz cijelu skladbu. Same teme su uvijek prepoznatljive te ih ne možemo smatrati variranim, no sve druge dionice su harmonijski ritmički varirane što će se u daljnjoj analizi i prikazati. Na samom početku kao uvod u skladbu u dionici obje ruke nalaze se tonovi toničkog nonakorda sa razriješenom septimom.

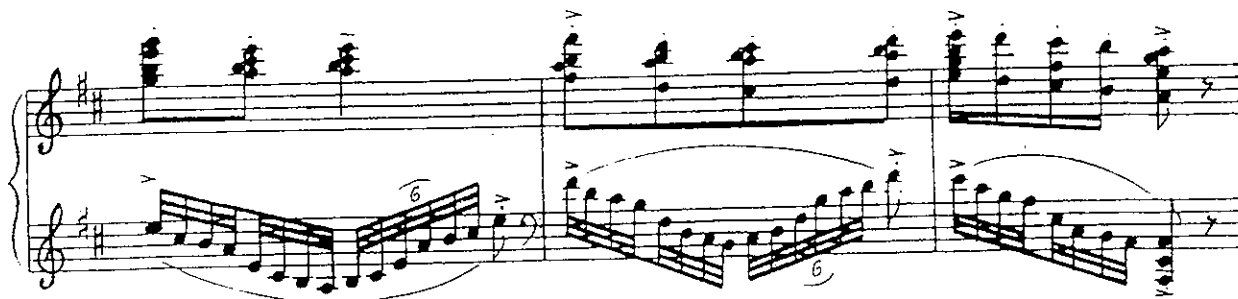

Vrlo česta ritmička figura koja se provlači u ovoj skladbi je sastavljena od dvije četvrtinke u intervalu terce zajedno sa dvije osminke u donjem glasu koje se riješavaju kao zaostajalice, te u sljedećem taktu osminke sa pauzom na drugom dijelu druge dobe. Ona nas također uvodi u skladbu prije javljanja teme u dionici desne ruke.

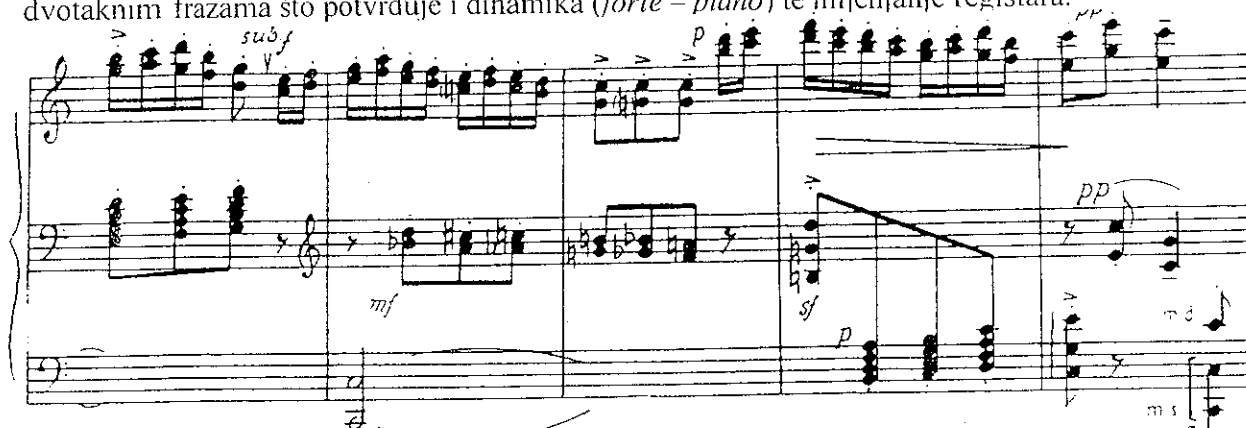

Nakon prvotnog iznošenja tema u dionici desne ruke, dok je u dionici lijeve ruke ritam koji je već spomenut, dalje slijedi i križanje ruku pa se tako teme nalaze nižem registru, a karakteristični ritam u višem registru. Treba nastojati uvijek dinamički istaknuti temu, a artikulacijski ostati dosljedan.

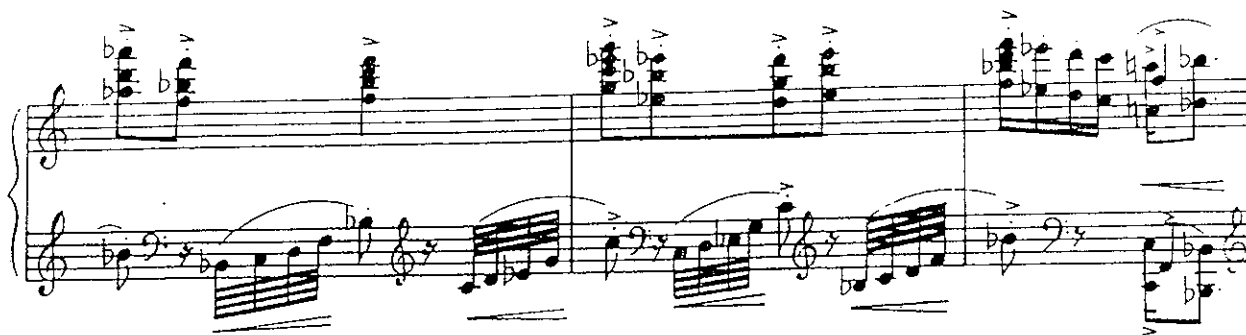
Druga tema se pojavljuje na nekoliko mjesta u širokom položaju tj. u oktavama ili u punim četveroglasnim akordima. Na tim mjestima potrebno je iskoristiti težinu i zamah cijele ruke jer su ta mjesta uvijek u *forte* dinamici.

U pojedinim dijelovima Papandopulo koristi tri sistema. U donjem sistemu nalazi se dugi pedalni ton kojeg izvodi dionica lijeve ruke, a potom skače na silazni niz paralelni terci (staccatto) odnosno uzlazni niz paralelnih septakorada. Pedal omogućuje duže trajanje pedalnog tona. Dionica desne ruke iznosi temu u tercama. Tema je zamišljena kao razgovor u dvotaknim frazama što potvrđuje i dinamika (*forte – piano*) te mijenjanje registara.

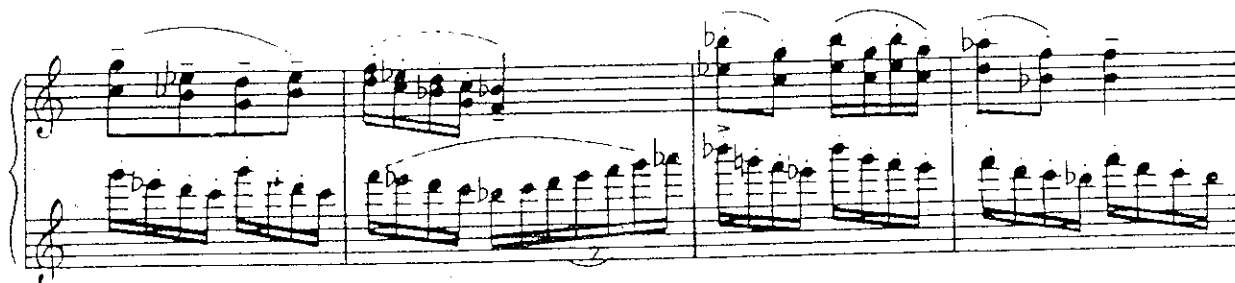

IZ nekoliko dijelova možemo iščitati namjeru da se zvuk klavira zamisli kroz utiče instrumente što nam kazuju oznake *quasi pizzicato*, *quasi timpani* te ispisana *arpeggia* koja možemo povezati uz zvuk lutnje ili harfe.

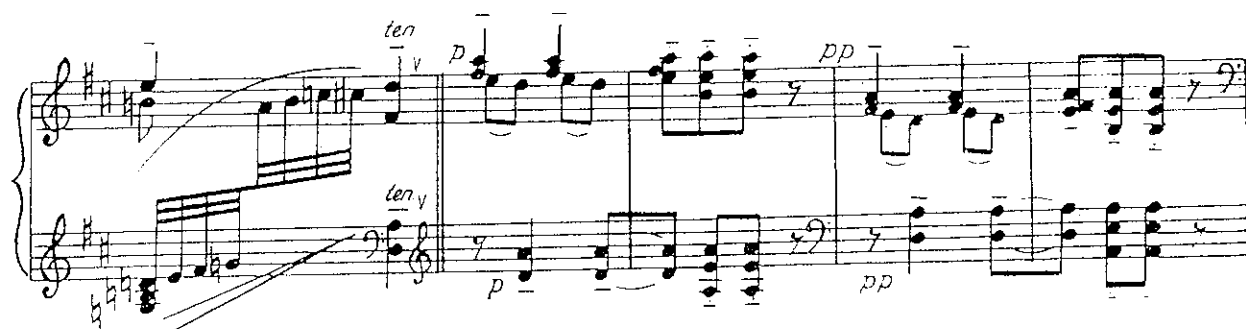

Skladatelj na puno mjesta želi spojiti stari i novi stil skladanja pa tako pratnja u dionici lijeve ruke u sljedećem primjeru ukazuje na sličnosti sa pratnjama u npr. Scarlattijevim sonatama no dah novoga vremena donosi upotreba modernije harmonije. Također kombinira artikulacije u jednoj dionici, što znači da gornji glas izvodi tenuto četvrtinke, a donji glas staccatto osminke i šesnaestinke.

Nailazimo i na korištenje paralelnih kvinti, što bi u prošlosti bilo kršenje pravila, te na paralelne kvarte u kojima se nalazi tema.

Dinamička nijansiranja se kreću od *pppp* do *f*. Zadnji takt nas podsjeća na početak zbog ponovnog toničkog nonakorda sa razriješenom septimom.

5. César Franck, Danse lente

5.1. Biografija

César Franck rođen je 1822. godine u Liègeu, a umro 1890. godine u Parizu. Školovao se u Liègeu i Parizu. Obnašao je dužnost crkvenog kantora u St. Clotide i profesora orgulja na konzervatoriju. 1871. godine zajedno sa Camille Saint-Saënsom utemeljio je Société Nationale de Musique. Franck je najistaknutija ličnost francuskog glazbenog života u drugoj polovici 19.stoljeća. Osamostalio je francusku simfonijsku i komornu glazbu. Njegovo najvažnije izražajno sredstvo bila je široko razvijena melodija s kromatskim pomacima koji su uvjetovali osebniju harmoniju. Višestavačna djela sadržajno je povezivao provlačeći kroz stavke istu temu. Kod njega su se obrazovali neki od istaknutih francuskih skladatelja kao što su Duparc i Debussy.

Djela za klavir:

Simfonijske varijacije za klavir i orkestar; 4 klavirska trija; klavirski kvintet; Preludij, koral i fuga; Preludij, arija i finale; Preludij, fuga i varijacije op.18; Balade op.9; Danse lente

5.2. Danse lente

Skladba je nastala 1885. godine. Kao što i sam naslov skladbe govori, riječ je o polaganom plesu. Skladba je u f-molu i dvodobnoj mjeri. Dionicu lijeve ruke čine sinkope. Na prvi dio sinkope u prva četiri takta se nalazi oktava na tonu f u velikoj oktavi, a nakon čega slijedi skok na tonički kvintakord f-mola. Ritam je postojan u dionici lijeve ruke kroz prva četiri takta, dok se u dionici desne ruke gradi melodija, ali po istom ritmičkom obrascu što je prikazanom u sljedećem notnom primjeru. Promjene harmonija ujedno se može obogatiti i postepenim rastom dinamike, ali sve u okviru *piana* do *mezzopiana*.

Sljedeća četverotaktna fraza donosi sekvencu u dionici desne ruke krećući se od tonova u drugoj oktavi raspoređenih kroz rastavljene akorde prema prvoj oktavi. Dionica u lijevoj ruci kroz jednostavan ritam harmonijski je podloga dionici desne ruke.

Slijedi razrada u dionici obje ruke kroz tri ritmom različita glasa (kasnije vertikalna poliritmija). Ova četiri takta sadrže i oznaku *molto espressivo* što od smirenosti i jednostavnosti sa početka prelazi u nešto melodiozniji dio sa malim usporenjem na kraju.

Slijedećih osam taktova vrlo su slični sa prvim dijelom skladbe, osim sa nekoliko harmonijskih promjena u dionici lijeve ruke.

U drugom dijelu skladbe dionica lijeve ruke preuzima melodiju koju je imala dionica desne ruke, samo u nižem registru što daje mogućnost bojanja i obogaćivanja interpretacije. Dinamički je ovaj dio razvijeniji od prvog dijela pa tako ovdje tek prvi put dolazimo do forte dinamike. Naredni dio je *molto cantabile*, vrlo sličan trećoj četverotaktnoj frazi sa početka skladbe, no ritmički razrađeniji.

Cijela skladba odiše mirnoćom, dinamikom najčešće u okviru *piana* i *mezzofortea*. Potrebno je tokom cijele skladbe odražavati tempo koji je polagan ne gubeći mirnoću ni pri pojavi šesnaestinki.

6. Zaključak

Upoznavši se sa pojedinim djelom skladatelja F. Chopina, E. Griega, C. Francka i B. Papandopula, možemo uvidjeti kako je ples i u stiliziranom obliku, imao veliku ulogu u društvenom i kulturnom životu svake zemlje i naroda. Svaka od ovih kompozicija odiše svojim stilom, ritmičkim karakteristikama i mjerama, a na nama je da ih prepoznamo i vjerno prenesemo publici.

Kroz formalno-harmonijsku i interpretativnu analizu svakog djela prikazano je na koji način zamišljam djelo, kako ga doživljavam i planiram interpretirati i što sam doživjela kao tehničke izazove.

Sam odabir skladbi rezultirao je boljim upoznavanjem plesova kao formi u klavirskoj literaturi. Svaki skladatelj je na svoj način, a i kroz stil koji ga obilježava iznosio svoje viđenje plesa kao takvog. Interesantno je proučavati i tražiti poveznice u plesovima koji su se nekada zaista plesali sa navedenim plesovima u stiliziranom obliku, a zatim to pretočiti u konkretnu izvedbu.

7. Literatura

1. Andreis, J. (1989) Povijest glazbe II.sv. Zagreb. SNL
2. Ainsley R. (2004) Enciklopedija klasične glazbe. Zagreb. Znanje
3. Harnoncourt, N. (2008) Glazba kao govor zvuka. Zagreb. Algoritam
4. Kovačević, K. (1960) Kompozitori i njihova djela. Zagreb: Naprijed
5. Liszt F.(2011) Chopin. Zagreb. Biblioteka u prvom licu;
6. Skovran D., Peričić V. (1977) Nauka o muzičkim oblicima. Beograd
7. <http://proleksis.lzmk.hr/38210/> 4.6.2014.
8. <http://www.hrleksikon.info/definicija/rigaudon/html> 4.6.2014.